

TISKOVÁ ZPRÁVA

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**

Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129

E-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

Občané o americké radarové základně v ČR – leden 2009

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2009, v09-01</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOU AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>12. – 19. 1. 2009</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1057</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PM.104a, PM.108a, PM.144, PM.107, PM.120</i>
<i>Zveřejněno dne</i>	<i>11. února 2009</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

V rámci lednového výzkumu Naše společnost 2009 jsme respondentům položili několik otázek, které se týkají plánovaného umístění radarové základny antibalistické obrany USA v České republice. Podobně jako v řadě předchozích šetření jsme sledovali aktuální postoje české veřejnosti k tomuto záměru a rovněž to, zda podle mínění občanů by se o americké radarové základně na českém území mělo či nemělo rozhodovat v referendu. Vedle toho šetření zjišťovalo, co si občané myslí o tom, jak dopadne ratifikace smluv o radaru v parlamentu a na možné důsledky jeho případné dislokace v ČR, pokud jde o bezpečnost a některé mezinárodní souvislosti.

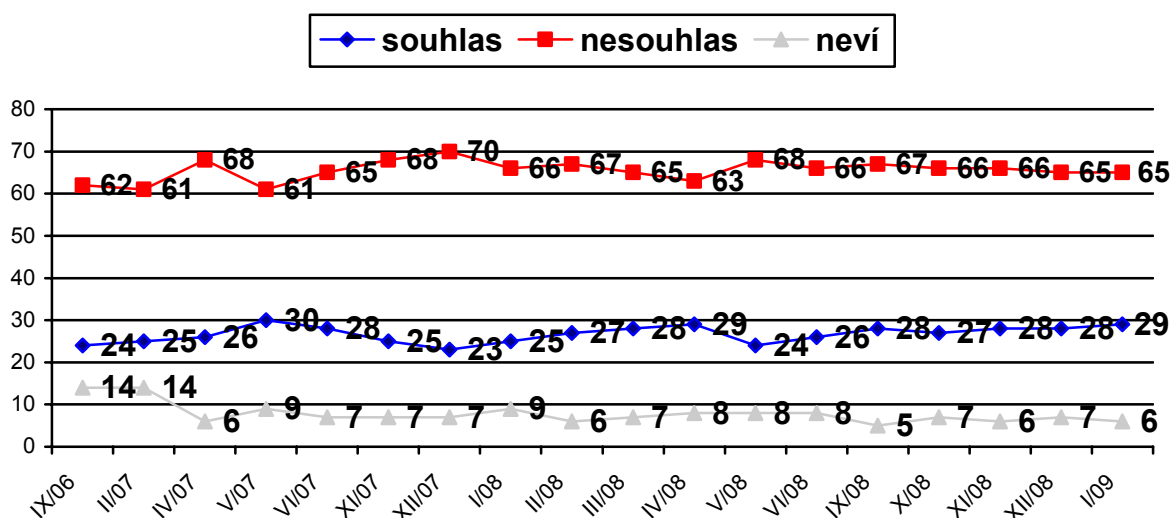
Tabulka 1: Postoj k vybudování radarové základny v ČR¹ (%)

Měsíc	2008										2009
	I	II	III	IV	V	VI	IX	X	XI	XII	I
rozhodně souhlasí	6	7	6	7	7	6	9	6	8	8	10
spíše souhlasí	19	20	22	22	17	20	19	21	20	20	19
spíše nesouhlasí	25	25	25	26	26	25	25	27	26	25	29
rozhodně nesouhlasí	41	42	40	37	42	41	42	39	40	40	36
neví	9	6	7	8	8	8	5	7	6	7	6

Pozn.: Procenta ve sloupci.

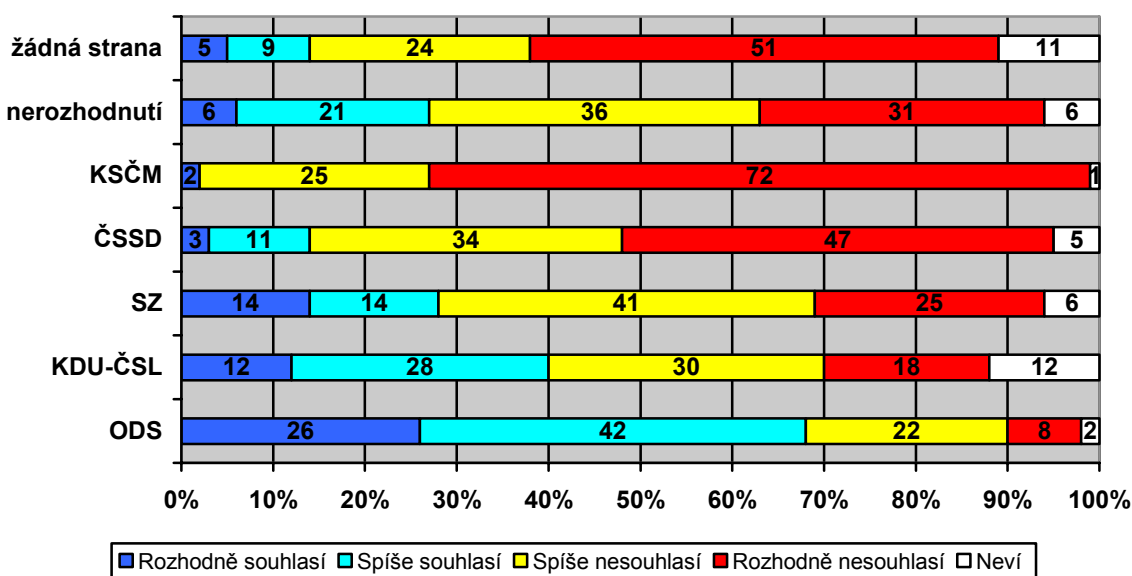
¹ Otázka: „Vláda ČR podepsala se Spojenými státy americkými smlouvu o vybudování radarové stanice na území ČR, která by byla součástí systému americké protiraketové obrany. Souhlasíte nebo nesouhlasíte s tím, aby v ČR byla umístěna tato radarová stanice? Rozhodně souhlasíte, spíše souhlasíte, spíše nesouhlasíte, rozhodně nesouhlasíte?“

Graf 1: Postoj k vybudování radarové základny v ČR (%)

Jak ukazuje tabulka a graf 1, v lednu 2009 přibližně dvě třetiny (65 %) oslovených občanů s umístěním amerického radaru protiraketové obrany u nás nesouhlasily, zatímco pro vybudování základny se vyslovovala o málo více než čtvrtina (29 %) dotázaných. Výsledky od roku 2006 tak stále vykazují převahu nesouhlasu, jehož podíl se pohybuje v rozmezí s minimem 61 a maximem 70 procent, nad souhlasem kolísajícím na či mírně nad úrovni jedné čtvrtiny, ale doposud nikdy nepřekročivším hranici 30 procent. Oproti předchozímu šetření z prosince 2008 se aktuální výsledek statisticky významným způsobem nezměnil.

Graf 2: Souhlas/nesouhlas s radarem podle stranických preferencí (%)

Podle stranických preferencí (viz graf 2) má případné umístění radaru v ČR většinou podporu mezi příznivci ODS. Voliči ostatních stran myšlenku americké radarové základny v ČR většinou odmítají, přičemž u opoziční ČSSD a zejména

KSČM je nesouhlas relativně čtenější a vyhraněnější než u obou menších stran vládní koalice. Odmítavý postoj jednoznačně převažuje i mezi nerozhodnutými a těmi, kdo nepreferují žádnou stranu. Obecně platí, že z hlediska sebezařazení na pravolevé škále podpora zbudování radarové základny v ČR klesá a odpor vůči ní sílí zprava doleva.

Z hlediska ostatních sociodemografických znaků šetření zaznamenalo vyšší podíly souhlasu mezi muži, absolventy vysokých škol, podnikateli, vedoucími či vysoce kvalifikovanými odbornými pracovníky, studenty a dotázanými, kteří životní úroveň svojí domácnosti hodnotí jako dobrou. Naopak rezolutněji proti základně se vyslovovali respondenti starší 60 let, ženy, nepracující důchodci, lidé z dělnických profesí a dotázaní, kteří svou životní úroveň vnímají jako špatnou nebo jako „ani dobrou, ani špatnou“.

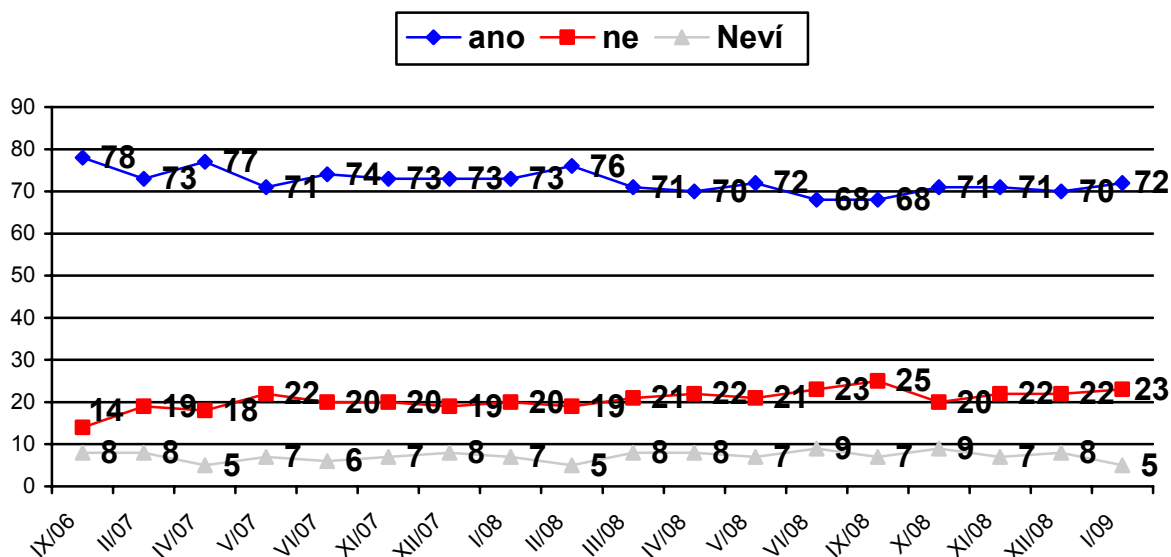
Druhá otázka výzkumu se týkala případného referenda o umístění americké radarové základny protiraketové obrany u nás.²

Tabulka 2: Měli by o radarové základně rozhodovat občané v referendu?

Rok Měsíc	2008											2009
	I	II	III	IV	V	VI	IX	X	XI	XII	I	
Rozhodně ano	47	49	45	43	45	43	45	43	45	42	45	
Spíše ano	26	27	26	27	27	25	23	28	26	28	27	
Spíše ne	14	14	14	15	13	15	16	13	14	13	15	
Rozhodně ne	6	5	7	7	8	8	9	7	8	9	8	
Neví	7	5	8	8	7	9	7	9	7	8	5	

Pozn.: Procenta ve sloupci.

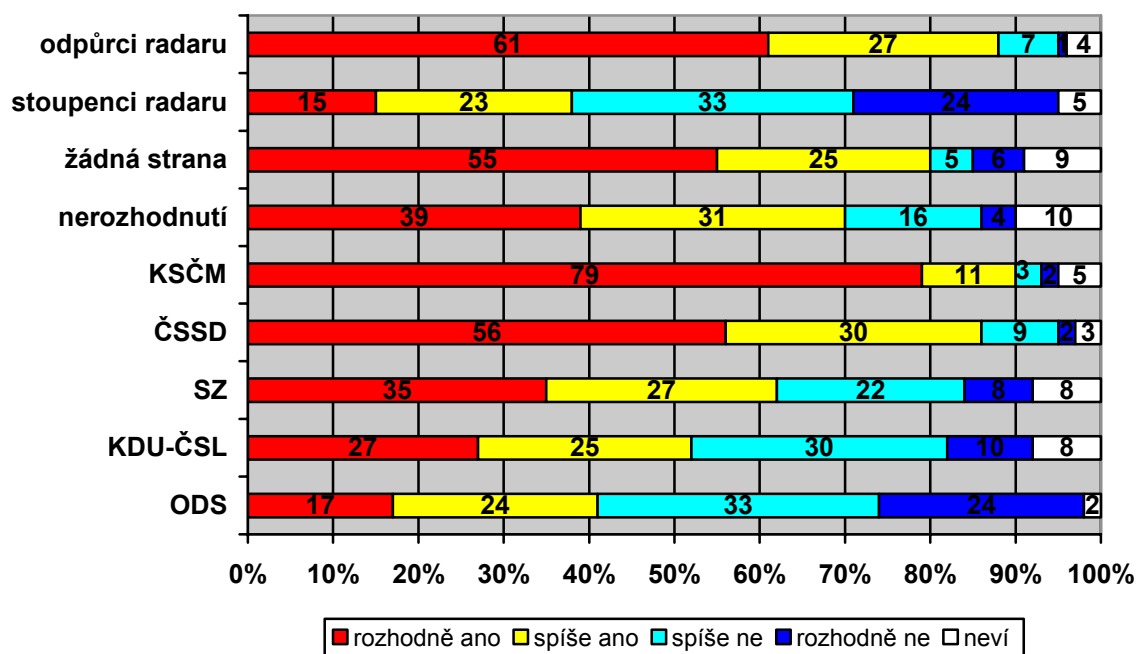
Graf 3: Měli by o radarové základně rozhodovat občané v referendu? (%)

² Otázka: „Domníváte se, že by o umístění americké radarové stanice u nás měli rozhodovat občané v referendu? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne?“

Z výsledků zachycených v tabulce 2 a v grafu 3 plyne, že případné referendum v této otázce má dlouhodobě podporu výrazné většiny občanů. V posledním, tedy lednovém výzkumu se pro konání referenda o radaru vyslovilo 72 % respondentů, z toho 45 % bylo rozhodně pro referendum. Opačný názor, že o základně by neměli rozhodovat lidé v referendu, vyjádřilo 23 % dotázaných. V porovnání s předchozím šetřením z prosince 2008 se neobjevila žádná statisticky významná změna.

Graf 4: Postoj k referendu o radaru podle postojů k jeho vybudování v ČR a podle stranických preferencí (%)

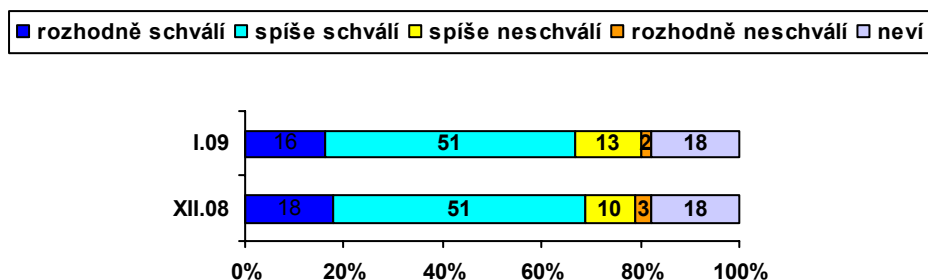

Podrobnější analýza ukázala (viz graf 4), že proti referendu v této otázce se vyjadřují hlavně stoupenci vybudování radarové základny v ČR, z nichž nadpoloviční většina (57 %) referendum v šetření z ledna 2009 odmítla, zatímco pro referendum se v rámci téže skupiny vyjádřily necelé dvě pětiny (38 %) lidí. Naopak mezi nesouhlasícími s umístěním radaru na českém území se vyjádření proti referendu objevovala jen sporadicky (8 %), zatímco podpora referenda zde dosahovala úrovně 88 %. Této skutečnosti pak odpovídají i další zjištěné sociodemografické difference, které víceméně kopírují rozdíly zjištěné v souvislosti s postoji ke zřízení americké radarové základny u nás. Z hlediska stranických preferencí odpůrci referenda převážili mezi příznivci ODS (57 % proti, 41 % pro), u ostatních stran, jakož i nerozhodnutých a nevoliců naopak jasně převládají stoupenci referenda v této otázce.

Podobně jako v prosinci 2008 byla i nyní respondentům předložena otázka zaměřená na to, jak podle jejich mínění v českém parlamentu dopadne nadcházející hlasování o smlouvách mezi ČR a USA, na jejichž základě by měla být americká radarová základna v ČR zřízena a provozována.³

³ Otázka: „Pokud se o dohodě o umístění americké radarové stanice bude rozhodovat v Parlamentu ČR, myslíte si, že Parlament ČR dohodu rozhodně schválí, spíše schválí, spíše neschválí, rozhodně neschválí?“

Graf 5: Schválí Parlament ČR smlouvy o radaru? (%)

Z odpovědí respondentů vyplynulo (viz graf 5), že výrazně převažuje mínění, že český parlament dohodu umožňující zřízení americké radarové základny v ČR schválí. V lednu 2009 tento názor vyjádřilo 67 % dotázaných, z toho 16 % se domnívalo, že parlament příslušné smlouvy „rozhodně“ schválí, 51 % se přiklánělo k opatrnějšímu vyjádření, že je „spíše“ schválí. Naopak mínění, že smlouvy o radaru českým parlamentem neprojdou, dalo najevo 15 % oslovených občanů, přičemž 2 % uváděla variantu „rozhodně“ a 13 % pak možnost „spíše“. Téměř pětina (18 %) dotázaných na otázku odpověděla, že neví. V porovnání s prosincovým výzkumem se názory na tuto otázku významně neposunuly. Podrobnější analýza přitom ukázala, že poněkud jistějšími přijetím dohod o radaru ze strany českých zákonodárců si jsou zastánci radaru (80 % „schválí“, 8 % „neschválí“) v porovnání s jeho odpůrci (62 % „schválí“, 20 % „neschválí“), ačkoli v obou táborech první názor jednoznačně převažuje.

Další otázka šetření se zaměřila na vliv případného zřízení základny na našem území na některé aspekty vnitřní bezpečnosti a vnějších vztahů.⁴

Tabulka 3: Vliv zřízení protiraketové radarové stanice v ČR...

		Rozhodně příznivý	Spíše příznivý	Ani příznivý, ani nepříznivý	Spíše nepříznivý	Rozhodně nepříznivý
na bezpečnost ČR a jejích občanů	II/2007	6	15	16	31	23
	I/2009	7	18	21	33	16
na suverenitu ČR	II/2007	5	17	28	24	14
	I/2009	5	16	32	28	10
na postavení ČR ve světě	II/2007	7	22	30	18	7
	I/2009	7	23	34	21	6
na vztahy se Spojenými státy	II/2007	33	43	11	2	2
	I/2009	38	40	12	3	2
na vztahy s ostatními spojenci v rámci NATO	II/2007	12	40	22	7	2
	I/2009	16	38	28	7	2
na vztahy s jinými státy	II/2007	2	12	30	28	9
	I/2009	2	10	36	32	9
na celkovou mezinárodní situaci	II/2007	3	15	29	24	9
	I/2009	2	14	36	27	7
na systém mezinárodní kontroly zbrojení	II/2007	6	18	24	11	8
	I/2009	4	20	28	15	7

Pozn.: Procenta v řádku, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

⁴ Otázka: Jaký vliv by mělo podle Vašeho názoru vybudování radarové stanice americké protiraketové obrany na území České republiky...?“ (dále viz tabulku 3)

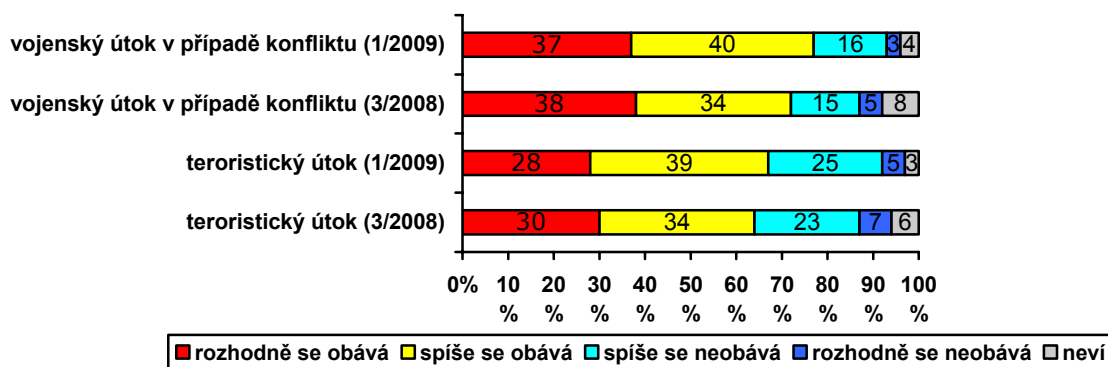
Z výsledků v tabulce 3 vyplývá, že naprostá většina veřejnosti si myslí, že by případná výstavba americké radarové základny na našem území příznivě působila zejména na vztahy ČR s USA a v menší míře pak i na vztahy s ostatními členskými zeměmi NATO. Také z hlediska celkového mezinárodního postavení ČR se respondenti nepatrně častěji přiklánějí na stranu pozitivního působení než negativního, přičemž nejčastěji vyjadřují názor, že na postavení ČR ve světě by umístění amerického radaru nemělo žádný vliv. Naopak pro vztahy s ostatními státy, pro suverenitu ČR a zejména pro její bezpečnost a bezpečnost jejích občanů by zřízení americké radarové základny u nás mělo podle převažujícího mínění spíše vliv negativní. Spíše negativně respondenti hodnotí i dopady umístění americké radarové základny v ČR na celkovou mezinárodní situaci.

Pokud jde o eventuální důsledky vybudování radarové základny v ČR, případně důsledky vybudování a rozmístění systému protiraketové obrany USA celkově pro stávající systém mezinárodní kontroly zbrojení, které v debatách uvnitř české společnosti o této problematice většinou absentují, jakkoli v globálním kontextu představují ústřední problém a hlavní zdroj výhrad vůči celému záměru i ze strany spojenců USA, zde jsou názory české veřejnosti značně nevyjasněné. Asi čtvrtina (26 %) respondentů otevřeně říká, že na tuto otázku nemá utvořen žádný názor, 28 % míní, že to nebude mít vliv, 24 % předpokládá pozitivní účinek a 22 % negativní.

V porovnání s výzkumem uskutečněným před dvěma lety, kdy byla respondentům pokládána otázka stejného znění, došlo jen k nepatrným změnám v rozložení názorů na možné důsledky výstavby radarové základny USA v ČR. Konkrétně mírně oslabila převaha negativních očekávání, pokud jde o bezpečnost ČR a jejích občanů, a naopak mírně stoupl podíl těch, kdo předpokládají negativní dopady na vztahy ČR s jinými státy než USA a ostatní členové NATO. V případě vlivu tohoto projektu na systém mezinárodní kontroly zbrojení pak poněkud poklesl podíl odpovědí „neví“ při mírném vzestupu neutrálních a negativních očekávání.

Na závěr šetření zjišťovalo, zda se lidé obávají, že by se radar mohl stát terčem teroristického či vojenského útoku v případě nějakého konfliktu USA s jiným státem.

Graf 6: Obavy z teroristického a vojenského útoku na radar⁵

⁵ Otázka: „Obáváte se, že radarová stanice v ČR by se stala a) terčem teroristického útoku, b) cílem útoku v případě vojenského konfliktu?“

Výsledky zachycené v grafu 6 ukazují, že více než tříčtvrtě většina občanů (77 %) se obává útoku v případě vojenského konfliktu, asi dvě třetiny (67 %) pak pociťují obavy z případného teroristického útoku na radar. Naopak bez obav z vojenského útoku je asi pětina dotázaných (19 %) a tři dotázaní z deseti (30 %) nemají obavy z teroristického útoku na základnu. Oproti výzkumu uskutečněnému loni v březnu o pět procentních bodů vzrostl podíl dotázaných majících obavy z případného vojenského útoku na radar. Podrobnější analýza přitom ukázala, že obavy z vojenského či teroristického útoku, stejně jako předpokládané důsledky výstavby radarové základny v ČR pro bezpečnost její i jejích občanů jsou silně spjaté s celkovým postojem k radaru, když negativní důsledky v tomto směru očekávají hlavně jeho odpůrci, zatímco příznivci se domnívají, že radar bezpečnostní situaci ČR zlepší nebo alespoň nezhorší a že nezvýší riziko vojenského či teroristického útoku na českém území, jehož terčem by byla radarová základna USA.